

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XVI. De charitate Theologica, ejúsque obligatione & vitiis oppositis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

quàm unum, graviter peccat peccato præsumptionis, secus si ideo peccata reiteret, eò quòd eàdem erubescentiâ, vel labore possit confiteri plura, quàm unum, quia non peccat ex confidentia in Dei misericordia, & quamvis *Bona spei d. 4. n. 48.* putet tantum venialiter contra spem peccare eum, qui ex præsumptione, vel spe remissionis facit peccatum veniale, aut ad breve tempus pœnitentiam differt, communis tamen sententia est, hîc non dari parvitatem materiæ, gravis enim irreverêtia est abuti divinâ misericordia ad peccandum etiam venialiter.

3. Qui temerè se exponit evidenti periculo mortis, volens experiri, an Deus extraordinario medio sibi sit subventurus, tentat Deum, ideòque graviter peccat.

4. Qui timet, aut putat sibi difficilem esse remissionem peccatorum ob nimiam v. g. eorum enormitatem, per hoc præcisè non peccat, cum reverà remissio difficilis sit, non quidem ex parte Dei, sed ex parte pœnitentis, qui eò est indignior remissione, quòd graviora commisit peccata; si tamen ideo abjiciat omnem spem, & conatum ad salutem, aut peccatorum remissionem, peccat peccato desperationis.

5. Qui diei suæ maledicit, vel dolet se esse natum ob tædium vitæ vel asperitates, quas experitur, non peccat propriè contra spem; secus si ideo maledicat nativitati suæ, quia diffidit peccata sibi à Deo esse remittenda.

C A S U S XVI.

De charitate Theologica, ejusque obligatione, & vitiis oppositis.

Quarantus Pastor ovium ignorat 1. *Quid sit cha-*

M 5

cha-

charitas. 2. Ad quid obliget lex charitatis affirmativa, negativa 3. An Deus debeat diligigi super omnia appetitive, intensive. 4. Quoties, & quando. 5. An in articulo mortis; & quid in dubio, an huic precepto satisfecerit. 6. An proximus diligendus interne, & Qualiter externe. 8. Quid de odio proximi, vel qualitatis in proximo; 10.-11. An liceat ei optare malum vel de eo gaudere. 12. Quis ordo dilectionis servandus. 13. An vitam vel bona propria liceat postponere vite vel bonis alterius. 14. An conjuncti preferendi extraneis. 15. An innocens nocenti. 16. Quid sit maledictum, discordia; 17. Susurratio, &c. PRO RESOLUT.

1. QUÆR. I. Quid sit charitas?

R. Charitas Theologica sumpta pro habitu, est virtus à Deo per se infusa, quâ Deus diligitur propter se, & proximus propter Deum. Charitas actualis est amor benevolentia, & amicitia, quo Deo, proximo & nobis volumus bonum, quia hoc Deo bonum est & in hoc distinguitur ab amore concupiscentia, quæ vult Deo vel proximo bonum, non quia hoc Deo, vel proximo, sed quia ipsi volenti bonum est ideòque ad spem pertinet.

2. QUÆR. II. Quid circa legem charitatis eroga Deum?

R. Lex charitatis in Deum duplex est, affirmativa, quâ præcipitur Dei amor, & negativa, quâ prohibetur omne odium, aversio, aut malignus in Deum affectus: odium autem aliud vocatur ab omni nationis, quo quis Deum non secundum se, sed secundum aliquem ejus effectum sibi contrarium averfatur, v. g. ob imposita difficilia præcepta, ob pœnas vel adversitates immisas &c. Aliud dicitur odium inimicitia, quo impius Deum secundum se odit, averfatur, eique malè vult, de ejus bonitate potentia, gloria &c. tristatur: primum odium op

ponitur

ponitur amor concupiscentiæ, secundum amoris amicitiam; utrumque est peccatum omnino grave, postremum longè gravissimum.

Circa præceptum affirmativum habe sequentia. 1. Hoc obligamur Deum diligere super omnia, recta enim ratio dicit Summum Bonum esse summè amandum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota animâ tuâ, ex tota mente tuâ & ex tota fortitudine tuâ Deut. 6. Hoc est primum & maximum mandatum Matt. 22.* Tum quia est actus virtutis excellentissimæ, & omnes aliæ virtutes tanquam media ad finem charitatis, qui est unio cum Deo, referuntur, ut probat *D. Th. 2. 2. q. 44. a. 1.* Tum quia in charitate fundantur & perficiuntur omnes leges, qui enim amat Deum, eum solum adorat, non blasphematur, non assumit Nomen Domini in vanum &c. Qui diligit proximum sicut seipsum, non occidit, non mœchatur, non furatur &c. *Plenitudo ergo legis est dilectio. Ad Rom. 13. Et in his duobus mandatis universa lex pendet & Propheta Matth, 22.*

2. Deus debet diligi super omnia *appretiative*, id est, amans debet Deum habere in majori æstimatione, vel quasi pretio, quàm omnia alia, ita ut, si opus foret, amans mallet omnia alia, etiam seipsum perdere, quàm Deum Summum Bonum amittere, vel offendere: Item Deus debet præ omnibus amari *objective*, hoc est, Deo debemus plura bona velle, quàm ulli creaturæ; Deo enim debemus velle suas perfectiones infinitas, honorem, adorationem & gloriam ab omnibus creaturis tanquam supremo Domino: & quamvis convenientissimum sit, ut Deus ametur super omnia etiam *intensive*, hoc est, vehementiori, ardentiori, & teneriori affectu, quàm omnia creata; ad hoc tamen ex præcepto

cepto non obligamur, ut habet *communis*, cum *Navar. Valent. Laym. Sporer. n. 29.* Ideoque sine peccato contingere potest, ut Deus minùs intenciametur, quàm creatura v. g. unicus filius, uxor, parentes, amici &c. cum enim bona creata sunt sensibilia, & nobis præsentia, difficillimum fore in ea aliquando non ferri cum majori conatu, ab affectione & teneritudine, quàm in Bonitatem Deum à nobis solo intellectu apprehensam; neque obicit illud *Math. 10. Qui amat patrem, vel matrem plura quam me, non est me dignus*, nam ex *communis* *D. Th.* intelligitur de amore appetitativo, non intensivo.

4. 3. Lex charitatis erga Deum non tantùm obligat per accidens, quando scilicet quis aliter justificari non potest, sed etiam per se, & quidem sæpius in vita, uti jam certum est ex Propositionibus ab *Innoc. XI.* damnatis. 6ta. *Probabile est, ut singulis quidem rigoſe quinquenniis per se obligetur præceptum charitatis erga Deum.* 7ma. *Tunc solùm obligat, quando tenemur justificari, & non habemus aliam viam, quâ justificari possimus.* Ratio est, quia homo tenetur sæpius tendere in finem ultimum per fidem & spem, ut supra dictum est, ergo à potiori per charitatem: & certò hujus actûs utilitas, & summa necessitas debet ejus usum homini merito reddere familiarissimum: idque solerter suadet *Apost. 1 Cor. 10. Sive manducatis sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Et cap. 16. *Omnia vestra in charitate fiant.* At tamen hoc est consilii, non verò præcepti, nisi nunc certum est contra *Calv. Luther. & paucos Rigoristas*, qui docent omnes actus, qui per dilectionem ad Deum non referuntur, sed ex solo v. g. intuitu seu spe æternæ mercedis, aut alio honesto

motivo fiunt, esse peccaminosos & Deo ingratos; patet ex propositionibus ab Alex. VIII. damnatis. 9na. *Revera peccat qui odio habet peccatum, merè ob ejus turpitudinem & disconvenientiam cum naturâ, sine ullo ad Deum offensum respectu.* 10ma. *Intentio, quâ quis detestatur malum, & prosequitur bonum, merè ut cœlestem obtineat gloriam, non est recta, nec Deo placens.* 11ma. *Omne, quod non est ex fide Christianâ supernaturali, qua per dilectionem operatur, peccatum est.*

4. Quoties præceptum amandi Deum obliget, est incertum, cum nec lex divina, nec Ecclesia diem aut tempus determinet; ex communiore DD. sententia videtur obligare 1. Cum homo sufficientem usum rationis & hujus præcepti cognitionem accepit, ut docet *DTh. 1. 2. q. 89. a. 6. & AA.* gravissimi apud *Dubois* ad Prop. 1. ab Alex. VII. damnatam n. 31. 2. In articulo mortis, non tantum per accidens, ratione tentationum, aut in defectu Sacramenti Pœnitentiæ, sed etiam per se, etiamsi moribundus sibi lethalis culpæ conscius non sit; quia videtur recta ratio exigere, ut homo tunc agat, quod tutius est, & se per amorem conjungat fini suo ultimo isto instanti, à quo pendet felix, vel infelix æternitas. 3. Sæpius per vitam, ut jam dictum est; satisficit tamen huic præcepto, si eliciatur charitas in ordine ad alia præcepta implenda v. g. confessionis, communionis &c. aut ex mera devotione; ideòq; fideles, qui sunt bonæ voluntatis, non facillè debent scrupulari, an præcepto charitatis erga Deum, vel proximum satisfecerint, nam horum actuum frequens est occasio, & reverà illos eliciunt, quoties Deo vel proximo favent suas perfectiones, gaudent, quòd

quòd illi bene fit, faciunt, quæ illi placent, vitant
quæ displicent &c. *Carden. dissert. 6. c. 2. a. 3.*

6. QUÆR. III. Quid circa legem charitatis ex
ga proximum?

2. 1. Lex amandi proximum iterum alia est
affirmativa, alia negativa: Lege affirmativâ te-
nemur ad sequentia.

1. Diligere omnem proximum amicum & ini-
micum; *Ego autem dico vobis diligite inimicos ves-
tros. Matt. 5.* idque non tantum actu externo eum
v. g. à periculo mortis liberando, necessaria sup-
peditando, damnum in honore, vel bonis for-
tunæ, si absque gravi incommodo fieri possit, im-
pediendo; sed etiam actu interno, quo ei bene
velimus, optemus bonum, ut certum est ex Pro-
positionibus ab Innoc. XI. damnatis; *10ma. Non
tenemur proximum diligere actu interno & formali.*
*11ma. Precepto proximum diligendi satisfacere pos-
sumus per solos actus externos.* Proximus autem hic
dicitur omnis, qui est capax ejusdem nobiscum
beatitudinis, ideoq; hic nemo excluditur nisi da-
mon & damnati.

7. 2. Peccat contra charitatem, qui ex aver-
sione, proximo etiam inimico negat externa & com-
mūnia signa dilectionis, id est talia, quæ fratri à
fratre, civi à cive, Superiori à subdito exhiberi so-
lent, ut si fratrem, qui te offendit, nolis ut an-
tea, salutare, alloqui; Prælato, ut antea, non
inclinare: Ratio est, quia hoc esset seipsum vin-
dicare, odium exterius continuare & alteri ad idem
ansam dare. *Dixi 1. Ex aversione*, nam si ex justâ
causâ v. g. pater filio, Superior subdito per ali-
quod tempus consuetæ benevolentiae signa subtra-
hant, ut sic eum ad agnitionem, & emendatio-
nem adducant, utique non peccant. *Dixi 2. Sig-*

na communia, nam non tenemur inimico exhibere signa dilectionis specialia, v. g. familiariter cum eo conversari, eum hospitio suscipere, mœstum consolari, ægrotum invisere &c. nisi fortè hæc signa exigeret gravis ejus necessitas; vel per ea sine gravi tuo incommodo eum posses Deo, & tibi reconciliare.

3. Inimico veniam petenti teneris in - & externe remittere, dando speciale signum, quòd ob præsentem offensam ei officia charitatis subtrahere nolis; potes tamen petere satisfactionem, nisi hæc tibi foret inutilis, & alteri graviter damnosa, imò si tu primò vel principaliter dederis causam inimicitiae, etiam teneris primò reconciliationem querere. Si quis nolit inimico reconciliari, vel communia dilectionis signa exhibere, absolvi non potest: Sed quid si pœnitens dicat se quidem inimico ignoscere, sed non posse oblivisci injuriæ; se quidem non odisse, sed etiam non posse aspicere, alloqui, salutare sine motu amaritudinis, rancoris &c. ? R. Talis interrogandus est, qualiter non possit oblivisci, an solùm quòd ad memoriam & horrorem injuriæ acceptæ; an motus rancoris, vel amaritudinis, quos ad conspectum inimici experitur, sint involuntarii, vel è contra an voluntarii, an conjuncti cum imprecatione alicujus mali, vel desiderio vindictæ? Si primum, absolvat in Domino, sæpe enim animorum aversio non tam est ex malitiâ, quàm naturali geniorum diversitate; si secundum, non absolvat nisi omni rancore deposito. An verò motus rancoris magis sint à natura & disparigenio, quàm à voluntatis malitiâ, inde colliges; si læsus iisdem sæpè & seriò, etsi irritò conatu resistat; Deum pro inimico roget, de eo malè non loquatur &c.

9. R. 2. Præcepto negativo prohibemur odium proximum juxta sequentes explicationes.

1. Odium definitur à D. Th. 2. 2. q. 34 a. 1. quòd sit alienatio seu aversio voluntatis ab eo, qui apprehenditur ut malum, & noxium: aliud est inimicitia seu malevolentia, quo quis aversatur personam proximi secundum se, seu ei vult malum, quia ipsi malum est; est ex genere suo mortale: aliud est odium qualitatis, seu abominationis, quo personam aversamur non secundum se, sed secundum qualitatem ei adjacentem, potestque esse bonum, malum, vel indifferens, prout qualitas, quam in proximo odisti, bona, mala vel indifferens est; si odisti in proximo qualitatem bonam, g. vitæ sanctitatem, humilitatem, temperantiam &c. odium malum est, & fraternæ charitatis inimicitia: si qualitas quam odisti, sit mala, ut superbia, avaritia, luxuria, odium bonum est, nisi transeat in personam; si qualitas sit indifferens, ut vanitas, honor, divitiæ, ipsum pariter odium est indifferens, & fit bonum vel malum, prout finis, ob quem odisti, bonus, vel malus est.

10. 2. Circa odium malevolentia seu inimicitia accipe hanc Regulam: Inefficaciter velle, gaudere, desiderare, petere proximo grave malum sine rationabili causa, vel ex vindictâ, aversione, aut displicentiâ erga ejus personam; semper est mortale; Et contra ineffaciter velle grave malum v. g. paupertatem, mortem &c. in ordine ad majus bonum præsertim spirituale ipsius proximi, vel ad avertendum grave damnum Reipublicæ vel innocentis, per se non est peccatum: Ità quoad rem S. Thom. in 3. dist. 30. q. 1. a. 1. ubi sic habet: Potest quis salvâ charitate optare malum temporale alicui & gaudere si contingat, non in quantum est malum illius, sed in quantum

tum est impedimentum malorum alterius quem plus tenemur diligere, vel communitatis aut Ecclesia, atque in hoc sensu orat Ecclesia contra Paganos & Turcas... ut conterantur.

Hinc licitum est ineffaciter velle, vel optare infamiam, carcerem, imò ipsam mortem, malefactori, ut confusus resipiscat à peccatis, vel mortuus desinat Reip. vel innocentibus nocere, modò non fiat ex vindictâ, vel aversione. Item excusantur à peccato, qui sibi ipsis, vel alteri optant mortem, ut liberentur à gravissimis doloribus, tentationibus vel adversitatibus, quia similia desideria, ut ait Palao, formaliter sunt de bono, non de malo. Ob proprium tamen temporale bonum vel emolumentum acquirendum, non licet proximo optare mortem vel aliud grave malum, ut nunc certum est ex propositionibus ab Innoc. XI. damnatis: 13tia. Si cum debito moderamine facias, potes absque mortali de vita alterius trisari, & de illius morte naturali gaudere, illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia persone, sed ob aliquod temporale emolumentum. Item prop. 14ta. Licitum est absoluto desiderio cupere mortem patris, non quidem ut malum Patris, sed ut bonum cupientis, quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas. prop. 15ta. Licitum est filio gaudere de parricidio parentis à se in ebrietate perpetrato propter ingentes divitias inde ex hereditate consecutas. Notanter dixi:

Ob temporale emolumentum seu lucrum acquirendum; nam ad avertendum grave damnum in rem jam possessâ, adhuc valde probabile est licere, absque odio tamen & vindictâ, alicui ineffaciter

N

desi-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. I.

desiderare mortem, v. g. latroni, ne ab eo occidat, vel bonis spoliet. *D. Th. 2. 2. q. 76. a. 2. & in 3. dist. 30. q. 1. a. 1. & DD. gravissimi apud Mendo d. 4. q. 1. & 4.* Ratio est, quia mihi ipsi licet opto mortem, ut evadam ingens malum, ergo & alteri; deinde licet occido injustum aggressorem, si id necessarium sit pro conservatione vitæ, & probabiliter etiam pro conservatione bonorum temporalium, ergo à potiori licebit aggressori mortem optare, ut non occidat, non recipiat; neque hoc est gaudere vel optare alteri malum, quia ipsi malum, sed quia mihi bonum est. *S. Th. loc cit.* Multò magis licebit gaudere de effectu bono v. g. hæreditate ex alterius morte consecutâ, quia tale gaudium non terminatur ad mortem proximi, sed illâ præsuppositâ ad hæreditatem; & sicut licitum est bonum sic obtentum possidere, sic & de ejusdem possessione gaudere. Periculolum tamen est hæreditatem desiderare ante mortem, quia tale desiderium facilè extendet se ad ipsam mortem, quam certum est non licere desiderare propter bonum temporale hæreditatis.

12. QUÆR. IV. Quis ordo in diligendo servandus?

R. 1. Super omnia & præ omnibus tenemur diligere Deum. 2. Nos ipsos quoad bona spiritualia. 3. Proximum quoad bona spiritualia. 4. Nos ipsos secundum bona corporalia. 5. Proximum secundum eadem bona. 6. Nos ipsos & proximos secundum bona temporalia. Ratio est, quia homo sibi ipsi est conjunctior, scilicet per identitatem, proximo per societatem, ergo seipsum magis amare debet quàm proximum, nam *qui sibi nequam, cui bonus erit?* Eccl. 14.

13. 2. Quamvis homo bona sua temporalia possit postponere bonis temporalibus proximi, eò quòd sit

fit horum Dominus, non potest tamen, per se loquendo, vitam suam postponere vitæ proximi, nisi hic esset persona Reip. valde necessaria. Quia tunc, non tam vitam proximi, quàm bonum commune, suæ vitæ præponeret, quod non est inordinatum.

3. Licet se exponere periculo incerto, ut proximus evadat certum, aliàs enim non liceret ministrare peste infectis.

4. Si proximus sit in extremâ necessitate spirituali, id est, in proximo periculo damnationis; ut si infans sine baptismo esset moriturus, aut jam moriturus petat instrui in necessariis fidei, teneris ei succurrere cum qualicumque vitæ, & bonorum temporalium periculo, dummodo sit certa spes fructûs, neque aliud æquale vel gravius damnum tibi vel tertio immineat.

5. Curati, id est Pastores, Prælati, Episcopi, tenentur suis subditis etiam in gravi necessitate spirituali seu in periculo proximo peccati mortalis constitutis, à quo se ipsos non creduntur liberaturi, cum periculo vitæ succurrere. *S. Th. 2. 2. q. 26. a. 5.* quia ex officio, & vi taciti contractûs ad hoc obligantur, sicut miles ad prælium; *Et bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis. Joan. 10. 14.*

6. In pari necessitate per se præferendi sunt sanguine juncti extraneis, etiam sanctioribus vel benefactoribus; quia sunt magis conjuncti; docet tamen *Bannes 2. 2. q. 26. a. 8.* insigni amico aut benefactori potius ex charitate subveniendum esse, quàm consanguineo non valde propinquo, & non bene merito.

7. Inter consanguineos in extremâ necessitate præferendi sunt parentes, & pater præ matre, quia ambo sunt principium vitæ, & pater principium excellentius; deinde filii, ex post uxor & fratres;

an verò creditor in æquali necessitate præferri debeat debitori, dicam infra.

8. In communi & obvia necessitate omnibus præferenda est uxor, quia civiliter est una persona cum marito, post uxorem succurrendum est liberis, qui habent jus accipiendi alimenta à parentibus.

15. 9. Non obligaris semper innocentem præferre innocenti, v. g. non teneris saltem cum periculo vitæ occidere latronem, ut sic amicum tuum aliter verosimiliter in peccato mortali occidendum eripias, nisi amicus esset proximè conjunctus, tunc enim fortè ex pietate obligaris. Ratio est, quia latro etiam occideretur in mortali, & uterque est proximus. *Si dicas*: proximo in extremâ necessitate spirituali constituto etiam cum periculo vitæ propriæ teneor succurrere, sed amicus est hoc casu in extremâ necessitate spirituali, cum supponitur existere in peccato mortali, & ob perturbationem & instans periculum non possit conteri vel confiteri, è contra latro non est in necessitate, cum possit ab aggressione desistere, ergo. *Re.* In extremâ necessitate spirituali teneor proximo subvenire cum periculo vitæ per medium certum, & quando non est æquale periculum damnationis in altero C, secus N.

10. Non teneris te permittere occidi à latrone, sed potes uti defensione occisivâ, etsi latro esset moriturus in peccato, tu verò in gratia, quia latro non est in necessitate, potest enim, si velit, desistere ab injusta invasione.

16. QUÆR. V. Quæ sint vitia charitati opposita?

Re. Præter odium directè opponitur 1. *Invidia* & *Ira*, de quibus *cas. 12. n. 1. & 14.*

2. *Maledictum*, quo quis alteri malum imprecat, quod si fiat seriò in materia gravi ex odio ini-

amicitiæ, cum animo, ut malum eveniat, est mortale; secus si vel malum sit leve, vel imprecatio non sit planè deliberata, aut non ex animo, ut malum eveniat, sed ex impetu iræ ad expressionem sui doloris vel indignationis, aut tantum ad terrorem alterius v. g. filii, subditi, militis &c. est communis cum Nav. c. 23. n. 17.

3. *Discordia*, quæ à D. Th. q. 37. a. 1. definitur, dissensio voluntatum circa bonum, quod ex charitate amare debemus; dissensio in malo bona & laudabilis est.

4. *Sufurratio*, quæ est verbum seminans discordiam inter amicos, estque peccatum eò gravius, quò amici sunt magis utiles & necessarii, ut parentes, filii, fratres, uxor, maritus: Sufurro saltem ex charitate, juxta alios etiam ex justitia tenentur dissidentes reconciliare, & pro damno inde secuto satisfacere, idque certum videtur, si usus fuerit fraude vel mendaciis, quamvis enim propriè nemo habeat jus ad alterius amicitiam, habet tamen jus, ne dolo vel fraude invitus eâ privetur, & sufurro absolvi non potest, nisi præstitâ satisfactione & reconciliatione, si possit. Sufurratio, quâ dissolvitur amicitia inter proximè propinquos v. g. inter Patrem & filium, specialem & distinctam habet malitiam, non enim adversatur soli charitati sed & pietati; similiter si filius maledicat aut convitium dicat in patrem aut e contra, distinctam contrahunt malitiam contra pietatem. Vid. cas. 7. n. 9.

N 3

CASUS